

Anže Tomažin, 7. razred

Gladiatorji

Projektna naloga iz UBE

Mentor: Marko Bizjan

OŠ Raka

1. UVOD	3
2. KDO IN KJE SO BILI	3
2.1 Gladiatorke	3
4. GLADIATORSKA ŠOLA	4
5. VRSTE GLADIATORJEV	4
5.1 Mrežarji	4
5.2 Mirmiloni	5
5.3 Samnesi	5
5.4 Izzivalci	5
5.5 Konjeniki	5
5.6 Suličarji	6
5.7 Tračani	6
5.8 Hoplomači	6
6. Kolosej	6
6.1 Notranjost	7
6.2 Arena	8
6.3 Občinstvo	8
7. Veliki dan	8
8. Boj!	9
8.1 Spartak	9
8.2 Vrnitev v preteklost	9
9. Zmaga ali poraz	9
9.1 Trenutek odločitve	9
9.1 Palec gor ali dol	10
10. Zadnji dnevi gladiatorjev	10

1. UVOD

Za projektno nalogo gladiatorji sem se odločil, ker so zanimivi in bi rad izvedel kaj več o njih in da bi tudi vi nekaj izvedeli o njih.

2. KDO IN KJE SO BILI

Gladiatorji so bili v glavnem sužnji, zločinci in vojni ujetniki. Živel so v ujetništvu in so bili prisiljeni v medsebojne boje. Zelo dober gladiator, ki je zmagal v veliko bojih, si je lahko priboril svobodo in celo nekaj denarja.

2.1 GLADIATORKE

Ker večina Rimljanov ni odobraval žensk v areni, se jih je le malo bojevalo v gladiatorskih bojih. Toda cesar Neron je užival v bojih med gladiatorkami, zato je v boj prisilil celo nekaj plemkinj.

SLIKA 1: Gladiatorski boj

3. KDAJ SO ŽIVELI

Prvi zabeleženi gladiatorski boj se je odvil v starodavnem Rimu leta 264 pr. n . št. na živilski tržnici, imenovani FORUM BOARIUM. Boj je bil del pogrebne slovesnosti ob pokopu pomembnega rimskega državljana.

Slika 2: ludus

4. GLADIATORSKA ŠOLA

Gladiatorji so morali pred občinstvom uprizoriti dobro predstavo. Zato so mogli obiskovati posebno šolo imenovano LUDUS. Mnogi učitelji so bili sami uspešni gladiatorji.

Gladiatorji so se urili z lesenim orožjem. Napadli so vrečo slame ali lesen steber, zapičen v zemljo. V gladiatorski šoli so gladiatorji živeli skupaj in se skupaj urili. Veliko se jih je tudi spoprijateljilo.

5. VRSTE GLADIATORJEV

5.1 MREŽARJI

Izraz *retiarii* v latinščini pomeni > možje z mrežo < . Ti gladiatorji so se bojevali z mrežo in sulico s tremi konicami, ki se je imenovala trizob. Majhen oklep so nosili samo na levi rami. Z mrežo so skušali ujeti sovražnika, preden jih je ta napadel.

5.2 MIRMILONI

Mirmiloni so nosili čelade z veliko perjanico (iz konjske grive), meč in velik ščit. Roke in noge so si za zaščito ovili z blagom. Mirmiloni se nikoli niso bojevali med sabo.

Slika 3: gladiatorska čelada.

5.3 SAMNESI

Samnesi so dobili po skupini plemen, ki so se bojevala proti rimski vojski. Nosili so čelado, oklep na roki z mečem ter ščitnik za koleno in golen ter pravokoten meč.

5.4 IZZIVALCI

Izzivalci ali »pravokotarji« so nosili čelado s ščitnikom za obraz, prsni oklep in ščitnik za golen. Oklep so nosili tudi na roki, v kateri so držali meč, v drugi roki pa so imeli velik pravokoten ščit. Izzivalci so se bojevali samo

5.5 KONJENIKI

Kot pove že njihovo ime, so se ti gladiatorji bojevali na konjih. Latinsko so se imenovali »equites«. Nosili so čelado in tuniko, noge in roko, v kateri so držali meč, pa so ovili v blago. Poleg tega so nosili še okrogel ščit. Konjeniki so se bojevali samo proti drugim konjenikom.

5.6 SULIČARJI

Suličarji (latinsko »velites«) so imeli posebno sulico, privezano na dolg jermen. Tako so jo lahko potegnili nazaj k sebi in jo vedno znova metali. Latinsko ime za to vrsto sulice je bilo *hasta amentata* (*amentata* pomeni *metati s pomočjo jermena*).

5.7 TRAČANI

Ti gladiatorji (imenovani po istoimenskem grškem plemenu) so nosili oklep na roki, v kateri so držali meč. Tračani so imeli majhne pravokotne ščite in ukrivljene meče. Njihove čelade so bile okrašene s podobo grifona-bitja, ki je po rimskem varovalo mrtve.

5.8 HOPLOMAČI

Oklep teh gladiatorjev je bil podoben oklepu, ki so ga nosili tračani. Nasprotno od njih so hoplomači uporabljali pravokoten ščit, bojevali pa so se s sulico in mečem. Sulico so kmalu po začetku boja vrgli v sovražnika in se naprej bojevali z mečem. Hoplomači so prevzeli videz enega najstarejših rimskih sovražnikov-grških vojakov hoplitov. Iz njihovega imena izhaja izraz *hoplomači*.

6. KOLOSEJ

Kolosej je prvotno znan kot Flavijski amfiteater. Je najbolj znan rimski amfiteater, ki se je ohranil do danes. Postavljen je v središču Rima. V času, ko so v njem potekale še gladiatorske igre, je bila kapaciteta 50.000 ljudi. Poleg tega, da je svetovno najbolj znan amfiteater, je tudi najpomembnejša zgradba antičnega Rima. Njegova gradnja se je pričela leta 72 v obdobju vlade Vespasiana, končana pa je bila leta 80, ko je Rimu vladal Vespasianov sin Tito. V obdobju vlade Dominiziana so opravili še razne modifikacije.

Ni več v uporabi od 6. stoletja dalje. Ime izvira iz blizu postavljenega kipa »Colosso del Dio Sole« (velikanski kip Boga sonca). Zelo hitro po nastanku, je kolosej postal simbol Rima, še danes pa je najbolj priljubljena turistična točka italijanske prestolnice. Prvotno so se v koloseju odvijale gladiatorske igre ter ostale javne prireditve. Pozneje v srednjem veku, se je zgradba uporabljala za najrazličnejše namene: npr. za bivališča, delavnice, verske prostore, kot trdnjava in kot krščansko svetišče. Je primer značilnega rimskega sloga gradnje, ki je temeljil na kompleksnosti zgradb z veliko krivuljami in loki.

Kolosej je v obliki elipse, zaradi prostornosti. Hoteli so ga narediti za čim več ljudi. V obseg meri 527 m. Dolžina je 187,5 m, širina pa 156,5m. Notranja arena meri 86 x 54 m s površino 3357 kvadratnih metrov. Trenutna višina je 48,5 prvotna pa je bila 52 m. Kolosej je, kot so vse zgradbe v starem jedru Rima, na Unescovem svetovnem seznamu kulturne dediščine. Leta 2007 je bil izbran v sedmerico čudes sveta. Po nekaterih srednjeveških mitih, naj bi kolosej predstavljal direkten vhod v pekel.

Slika 4: Rimski kolosej.

6.1 NOTRANJOST

Tribune in notranjost je v celoti iz marmorja(travertin).Tribune so razdeljene v 5 horizontalnih sektorjev, ki so bili namenjeni različnim slojem prebivalstva. Spodnji so bili rezervirani najvišjim slojem prebivalstva, z višino stopnic pa se je nižal položaj v družbi. Spodnji sektor namenjen plemičem ima velike stopnice na katerih so bili leseni sedeži, kateri so bili poimensko rezervirani. Stopnice pod stebriščem so bile namenjene ženskam, ki se niso smele mešati z ostalimi gledalci. Nad stebriščem so bila še stojišča, ki so bila namenjena najbolj revnim. Vertikalno so sektorji razdeljeni s stopnicami in z vhodi v različne enote, ki so bili varovani z pregradami iz marmorja. Gledalci so vstopali po različnih vhidih, saj je vsak sloj imel svojega. Vsak izmed 74 lokov je imel svojo številko, gledalci pa ključ s številko loka. Tako so preprečili mešanje ljudi ter gnečo. 12 lokov je

bilo rezerviranih za senatorje. Gledalce je pred soncem in vročino varovala platnena streha.

6.2 ARENA

Arena, ki je velika 86x54 m, je bila večinoma iz marmorja in lesa. Na lesen pod je bila položena mivka, na kateri so se bojevali gladiatorji.

Zaradi tega je bilo potrebno mivko neprestano menjavati in čistiti. Pod areno so bili zgrajeni prostori v katerih so bili spravljeni vsi pripomočki, živali ter naprave za dvigovanje le teh v areno. Pod areno so bili razni hodniki, ki so vodili do arene in omogočali živalim, da so vstopale izpod arene. Na straneh sta bila dva vhoda, ki sta bila namenjena gladiatorjem in velikim živalim.

6.3 OBČINSTVO

Vstopnice za igre so najprej razdelili pripadnikom najvišjih družbenih razredov, ki so jih dali prijateljem in privržencem. Ti so jih predajali naprej svojim prijateljem in tako so vstopnice prišle do nižjih razredov.

Ljudje so sedeli v različnih predelih Koloseja glede na svoje mesto na družbeni lestvici. Najbliže areni so bili zelo bogati in pomembni državljani. Najboljše mesto je seveda pripadalo cesarju. Ženske in dekleta so sedele na najslabših sedežih, ki so bili najbolj oddaljeni od arene. Pod ženskami so sedeli sužnji in reveži, še nižje pa vojaki in navadni državljani.

7. VELIKI DAN

Da bi se občinstvo čim bolj zabavalo, se je na dan gladiatorskih iger odvijalo veliko različnih dogodkov. Predstava se je običajno začela z lovom na živali in usmrtitvami zločincev. Gladiatorji so se začeli bojevati šele popoldne.

Zjutraj so v areno spustili živali, največkrat bike ali slone, da bi se spopadle med sabo. Včasih so jih ovili moške s sulicami. Občinstvu so razkazovali eksotične živali iz celega cesarstva, da bi pokazali, kako velik del veta si je podredil Rim.

Popoldanska zabava se je pogosto začela s komičnimi boji, katerim je sledila parada mož, ki so predstavili orožje gladiatorjev. Nato so se gladiatorji bojevali za ogrevanje, ko pa so zadonele trobente, so se morali gladiatorji pripraviti na glavni dogodek.

8. BOJI!

Gladiatorji so se običajno bojevali mož na moža. Običajno sta bila bojevnika enakovredna, da se boj ne bi prehitro končal. Vsak gladiator se je bojeval na življenje in smrt. Če se je bojeval dobro, mu je bilo morda prizaneseno.

Običajno se je v enem popoldnevu odvijalo od deset do dvanajst gladiatorskih bojev, ki so bili dolgi od dveh do petnajst minut. Nekateri boji so trajali tako dolgo, da sta bila oba gladiatorja preveč izčrpana, da bi nadaljevala. V teh primerih so jima dovolili živeti.

8.1 SPARTAK

Spartak je bil gladiator, ki je leta 73 pr.n.št. vodil upor proti Rimljanom. Skupaj s somišljeniki je pobegnil iz gladiatorske šole. Toda leta 71 pr.n.št. je rimska vojska upor zatrla. Leta 1960 je Stanley Kubrick posnel film o Spartakovem življenju, v katerem je glavno vlogo odigral Kirk Douglas.

8.2 VRNITEV V PRETEKLOST

Včasih so gladiatorji morali uprizoriti znamenite bitke iz rimske zgodovine. Leta 46 pr.n.št. je Julij Cezar ukazal, da se uprizori ogromna bitka. Vsaka vojska je imela 500 vojakov pehote 20 slonov in 30 konjenikov.

9. ZMAGA ALI PORAZ

Gladiatorja sta se bojevala, dokler ni bilo jasno, da bo eden o njiju zmagal. Gladiator je s svojimi spretnostmi vedno skušal narediti vtis na občinstvo, da da bi to tudi če bi izgubil, spodbujalo cesarja, naj ga pusti pri življenju.

9.1 TRENUTEK ODLOČITVE

Če se je cesar odločil, da si poražene zasluži smrt, ga je moral zmagovalec ubiti. Zmagovalec se je potrudil, da je smrt nastopila čim hitreje, zlasti če je bil poraženec njegov prijatelj iz gladiatorske šole.

Zmagovalec je pogledal cesarja, da bi videl, ali mora svojega nasprotnika ubiti ali pustiti pri življenju.

Ko je gladiator v boju umrl, se je občinstvo hotelo prepričati, da je mrtev. Gladiatorja so zato sunili z razbeljenim železom, da bi videli, ali se bo odzval. Potem ko so ga nesli iz arene, so mu, za vsak primer, še prerezali vrat.

9.1 PALEC GOR ALI DOL

Cesar oziroma tisti, ki je plačal igre, je imel pravico d odločitve, ali bo poraženec živel ali umrl. Tudi občinstvo je s palci pokazalo, ali želi, da poraženec živi. Navzdol obrnjen palec je pomenil smrt. Če pa so ga obrnili navzgor, je zmagovalec poraženca moral pustiti živeti.

Slika 5: Smrt ali življenje

10. ZADNJI DNEVI GLADIATORJEV

Okoli leta 400 n.št. je moč rimskega cesarstva oslabela. Napadali so ga številni sovražniki, rimski voditelji pa so se tudi med seboj pogosto bojevali za oblast.

Cesar Konstantin je leta 326 prepovedal igre. Poznejši cesarji so jih sicer skušali oživiti, vendar niso bile nikoli več tako priljubljene, kot so bile. Leta 400 jih je cesar Honorij dokončno prepovedal.